

Duna–Tisza Közi Falugondnoki Hírlevél

XXVII. évfolyam, 145. szám

2024/5.

Supka Éva: Kis tanyánkban

A romok között keresem a múltam,
nem számít, hány éves múltam,
csak bolyongok az öreg tanyán,
ahol felnevelt minket apám, s anyám.

Szorít a könnyem, szívembe fordul,
két lépés, és forrón arcomra csordul,
áll még gyermekkorom boldog hajléka,
a rosszház lett csak arrébb az idő martaléka.

Megette a rozsdá az ajtón a kilincset,
az ablak még őrzi azt a vasbilincset,
ami ágyamat védte, és benne az álmom,
a beszűrődő fényben a falakat is látom.

Arcom a rácson túli világra tapasztom,
elég, hogy múltammal újra ottmarasszon.
Látom a falakat, a régi kopott mintát,
amit még áldott nagymamám pingált.

Lepereg a filmem kislányos emléke,
ott topog réges-régen minden kelléke.
Gyermekkorom békéje és csendje,
Boldog napjaim dohossá lett rendje.

A nárciszok ma is ugyanott virulnak,
a vén eperfa gallyai szárazra pirulnak.
Az orgona is kinyílt, illatát ontja,
készül édesanyám anyák napi csokra.

A bokrok között búvóhelyünk keresem,
a babaház nyomát már sehol sem lelem.
Benőtte a vadmader a régi nyomokat,
szeretem mégis az itteni gyomokat.

A rétünk illatát a lelkemben érzem,
hisz szántót látok most, messzire nézem.
De a keskeny földút még hosszan elvezet,
melyen esténként apánk hazaérkezett.

A tücsök hegedűje mellett virrasztottunk gyakran,
Anyám sóhajtott csak néha nagyon halkan.
A hosszú napnak akkor lett csak vége,
ha szaladhattunk boldogan apánk elébe.

Bogár kutyánk is a hús fa alatt lapul,
idegen érkezik, jelzi is vadul,
kormos fején érzem reszkető kezem
felocsúdva életemből keresem a helyem.

Édes állomás, ahol hosszan elidőztünk,
észre sem vettük, és lassan felnőttünk.
Kicsiny kis tanya, őrizz még az álmom,
a rozsdás kilincset talán majd kizárom.

És ahogy a dolgok sorra körbeérnek,
megpihenni én is mindig hozzád térek.
Észrevétlen múltam nyomába költözök
és meglelem magam a romok között.

Kép forrása: internet

A szőlő és a bor fővárosa

Bács-Kiskun vármegye szívében, Soltvadkerten tartotta soron következő találkozóját a Falugondnokok Duna-Tisza Közi Egyesülete. A rendezvénynek otthont adó Gyöngyház Kulturális Központ és Könyvtár és az Egyesített Szociális Intézmény kiváló munkatársaival méltó módon fogadta a Bács-Kiskun, Csongrád-Csanád, Békés, Pest és Jász-Nagykun-Szolnok vármegyei települések falu- és tanyagondnokait, polgármestereit, jegyzőit, intézményvezetőit és a meghívott előadókat.

A város nagyon büszke a fiataljaira, a tehetséges gyermekekre, arra, hogy itt komoly összefogás, közösségi erő munkálkodik, ami példaértékű és irigylésre érdemes. A találkozó kezdetén a soltvadkerti Trapp Bence zongorajátékát és Sztojka Leticia népdalcsokrát hallhatták a résztvevők.

Font Sándor országgyűlési képviselő maga is tanyán nőtt fel, megtapasztalva a teljes önellátással és a magukra utaltsággal jellemezhető életformát. Köszöntőjében kifejtette, hogy egy modern kori társadalom fejlettségének megítélésében fontos szempont, hogy hogyan gondoskodik az elesettekről, a társadalmi szempontból hátrányos helyzetűekről. Úgy véli, Magyarország gazdasága már lehetővé teszi, hogy az elesettek széles köréről valamilyen módon gondoskodni tudjunk, így a falugondnoki szolgáltatásokat is működtessük. Ehhez az egyesületekbe szerveződő szolgálatkész emberekre is szükség van.

Soltvadkertet és az elmúlt évek megvalósult fejlesztéseit Temerini Ferenc polgármester mutatta be. A Bács-Kiskun vármegye közepén, két nagy forgalmú főútvonal kereszteződésében található 7400 lakosú település 1993-ban emelkedett városi rangra. A kedvező földrajzi elhelyezkedés annyi áldást, mint bosszúságot jelent a lakosoknak. Az átmenő forgalom csökkentésére most elkerülő út épül. Két állami beruházás, a Budapest-Belgrád vasútvonal és egy transzformátor alállomás építése is zajlik jelenleg. A legjelentősebb idegenforgalmi nevezetességük a 3-as hasznosítású, természetes vizű stranddal üzemelő 70 hektáros Vadkerti-tó, mely a horgá-

szoknak és a szabadidősportok kedvelőinek is kikapcsolódást nyújt. Az idelátogatók tudják, hogy a híres Korona Cukrászda mellett nem mehetnek el megállás nélkül. A 2800 ha-on itt működő hegyközség a hazánkban a legnagyobb, melyben nyolc országosan is ismert és elismert borász is alkot. Kevesen tudják, hogy az ország polietilén fólia gyártásának 60 %-át az itteni műanyag feldolgozó vállalkozások állítják elő. Soltvadkert legfőbb célkitűzése a fiatalok helyben tartása.

2004 óta, jelenleg öt alapszolgáltatási tevékenységgel működik Soltvadkerten az Egyesített Szociális Intézmény. Ezek a család- és gyermekjóléti szolgálat, a házi segítségnyújtás, az idős, demens nappali ellátás 65 fővel, a két tanyagondnoki szolgálat és a szociális étkeztetés. Ritter Andrea intézményvezető elmondta, hogy szakmai együttműködéseikre támaszkodva szeretnének a prevenció területén is egyre hatékonyabban működni és aktív,

változatos közösségi életet biztosítani a demens nappali ellátásban. Egyre nagyobb szükségét látja a házi segítségnyújtásnak, hiszen a bentlakásos intézményi forma egyre nehezebben elérhető. Öregedő társadalom lévén egyre fontosabb az otthon ápolás megoldása, azonban ez a szakember utánpótlás hiányában egyre nehezebb kihívást jelent számukra. Életmódváltó programokat, szűrővizsgálatokat rendszeresen szerveznek.

Szívükön viselik a generációs programjaikat, hogy az idősebbek türelemmel és megértéssel övezve adhassák át a tudásukat a fiatalabbaknak, akik mentális támogatása szintén az Intézmény fókuszában szerepel. Ezért is működtetik fiatalok, családok számára a P21 közösségi teret. Színészek és a felső tagozatos diákok bevonásával kreatív, alkotó folyamatok zajlanak, drámatábor szerveztek. A prevenció módszereket a különféle kihívásokkal küzdő, veszélyekkel szembe néző ifjúság szolgáltatásába is állítják.

Az alapszolgáltatások nyújtásán túl az Intézmény folyamatosan jelen van a város életében, rendszeresen bekapcsolódnak a soltvadkert rendezvények lebonyolításához.

Soltvadkert tanyagondnoki szolgálatai bemutatkozását rendhagyó módon pódiumbeszélgetés formájában valósították meg Supka Éva kommunikációs szakember, a rendezvény moderátora vezetésével. Tóth Gábor és Raffai Zsolt tanyagondnokok beszélgettek, meséltek a mindennapjaikról a résztvevőknek.

Tóth Gábor mielőtt tanyagondnok lett, kereste a lehetőséget, hogy emberekkel foglalkozzon, és már 13 éve munkatársa a hálózatnak. Raffai Zsolt a szolgálattal megismerkedve belső energiát, kihívást érzett a feladatra, amit immár 9 éve lát el. Naponta akár 20 ellátottat is felkeresnek igény szerint. Gábor és Zsolt munkáját Vágó István helyettes tanyagondnok segíti. A munkavégzés során tapasztalt vidám, megrendítő, veszélyes, tanulságos, kihívást jelentő esetek felidézésével engedtek betekintést a mindennapjaikba. A lakosoktól nagyon jó visszajelzéseket kapnak, ez motiválja őket. Pályatársaik figyelmébe a jó kapcsolatépítés jelentőségét, mint a munkavégzés kulcsát ajánlották, valamint hogy ezt a szolgálatot hivatásként, szívvel-lélekkel lehet csak hosszú távon ellátni.

Csörszné Zelenák Katalin a Kiskőrösi TV-nek adott interjújában ismertette meg a térség lakosságával a tanya- és falugondnoki hálózat létrehozásának történetét és működésének kereteit.

A találkozón a kormányhivatali ellenőrzések adták a fő témát. Az ezekre való felkészülés és az ellenőrzések menete, következményei volt a szakmai előadások vezérfonala. A szolgálatok működése szempontjából nagyon fontos és mindig időszerű ez a kérdés, hiszen egyaránt érinti a tanya- és falugondnokokat és a polgármesteri hivatalokat, illetve a szolgálatokat működtető intézményeket, szervezeteket. A fenntartók számára különösen hasznos, hogy az e témával foglalkozó találkozókra mindig a helyszínt adó vármegye Kormányhivatalának szakembereit hívja meg a Falugondnoki Egyesület. Ezért az adott vármegye szolgálatai első kézből kaphatnak információkat a saját területükön jellemző ellenőrzési gyakorlatról, tapasztalatokról, az ellenőrzések aktuális fókuszpontjairól. Ugyanakkor minden résztvevő számára

célszerű meghallgatni az előadásokat, mert bárki tanulhat belőle.

A falu- és tanyagondnoki szolgáltatás kereteiről, szakmai tartalmáról, a szakértői benyomásokról és a falu- és tanyagondnoki ellenőrzés tapasztalatairól Hajnalné Király Ágnes és Darányi Zsuzsanna, a Bács-Kiskun vármegyei Kormányhivatal kormánytisztviselők tartottak előadást és válaszolták meg az előzetes kérdéseket.

A szünetben a helyi értékekkel, a helyi termelőkkel ismerkedhettek a vendégek. A Király Pékség, Haskó Lászlóné, Péczka Judit, Farkasné Bozorádi Anita és Kárász Rita színvonalas bemutatót és kóstolót biztosítottak számukra.

A szakmai napot követően a Református Gyülekezet rendezvényterme adott helyszínt az ebédnek, amit hét borászat borainak (Ritter – Cserzei Fűszeres, Lantos – Kövidinka, Font – Irsai Olivér, Galántai – Pozsonyi fehér, Eifert – Cabernet Cuvignon, Frittmann – Muskotály, Galambos – Kunsági Generosa) bemutatásával és borkóstolóval színesítették a szervezők.

A pohárköszöntőjében Kárász András, Soltvadkert alpolgármestere a helyi borászatok kiváló munkáját méltatta.

A találkozó zárásaként a Vadkerti-tóhoz látogattak az érdeklődő és kitartó vendégek, ahol Schnürlein Andor adott tájékoztatót a beruházásokról és a szabadidős programokról.

Tóth Márta

Őszi látogatás Kishegyesen

Idén szeptember 14-én került sor hagyományos Kishegyesi látogatásunkra. Sokan tudjátok, hogy az ott működő Nők Kishegyesi Fóruma nevű civilszervezet meghívására kelünk útra minden évben. Szakmai együttműködésen kívül baráti kapcsolatokat is ápolunk jónéhány tagjukkal.

Az időjárás nem éppen barátságos arcát mutatta aznap, de ez persze nem gátolt meg abban, hogy reggel a kelebiai községháza udvarán gyülekezve három falugondnoki busszal induljunk Szerbiába Kishegyesre. Borús, szeles, később esős időben hosszabb idejű várakozás után jutottunk át a határon, s azután akadálytalanul haladva 10 óra tájban érkezünk meg. Mondani sem kell, hogy a kedves, szép üdvözlő szavak után frissen sült lángossal, és léleklevegítővel kínáltak.

Míg a finomságot fogyasztottuk, megérkezett Sándor István, Kishegyes község alpolgármestere, aki azután elkísért bennünket a teljes felújítás után nemrégiben használatba vett Petőfi Sándor Magyar Művelődési és Civil Központ-hoz. A Bethlen Gábor Alapkezelő támogatásával megvalósult projekt keretén belül főtér épült Kishegyesen szabadtéri színpaddal, szökőkúttal, és az ugyanott található épületegyüttesben színházterem, könyvtár, és a Dévics Imre Szabad Alkotóműhely kapott helyet. A színházban Losonci Blanka kalauzolt, a könyvtárat Szilágyi Tünde mutatta be. A nagyrészt magyar nyelvű kötetekkel megtöltött polcok között kérdésekre is

válaszolva elmondta, három faluból tevődik össze a község, s egymás között cserélődnek a könyvek. Létrehoztak egy „Fogadj örökbe” nevű polcot, ahonnan bárki szabadon elviheti a főleg adományozásból hozzájuk került köteteket. 50 fős rendezvényterem is létesült, ahol előadások, tanácskozások, koncertek megtartása lehetséges. Jelenleg már a zeneiskola is itt tartja az óráit, melyet az ott elhelyezett pianínó is indokol. Hogy ne álljon kihasználatlanul, Sümegi Bálint útitársunk örvendeztetett meg minket zongorajátékával. Az épület emeletén Maronka Etelka vezetésével megismerkedtünk az alkotóműhely létrejöttével, tevékenységével. A Dévics Imre keramikuskör ma már jó körülményeket biztosít gyermekek számára is, ugyanakkor alkotótáborokat szervez művészek számára is. Rendelkeznek fazekas koronggal, nyújtóasztallal, égető kemencével is. Állandó kiállítás mutatja be a korábban itt készült alkotásokat. Igazi közösségi teret láthattunk, ami otthont ad több generáció magyarságmegőrző törekvéseinek.

Mint minden alkalommal, most is a Kátai tanyára vitt tovább utunk. Az eső miatt a szabadban nem igazán időztünk, csupán a Budapest-Belgrád vasútvonal közelmúltban elkészült viaduktját néztük meg távolról, majd csatlakoztunk a szintén a magyar kormány támogatásával épült konferencia központ és szállás éttermében a csapat többi tagjához. Az ebéd elkészítéséről, és felszolgálásáról ezúttal a tanya házigazdái gondoskodtak, magas színvonalon, melyhez az alapanyagot

a Női Fórum biztosította. A bőséges, finom ételt Irénke néni fantasztikus hájas kiflije koronázta meg, ami mindenki számára meglepetésként érkezett.

Ahogy mindig, most sem engedtek el haza üres kézzel kedves barátaink, hiszen saját készítésű meggylikórt tartalmazó, kézzel festett üveggel ajándékoztak meg bennünket.

A jóízű beszélgetést sokáig folytattuk volna még, de indulnunk kellett, hiszen a határon így is belefutottunk a műszakváltásba. Megint nagyszerű napot töltöttünk Kishegyesen, nagyszerű emberek társaságában. Mint minden alkalommal, most is tudtak újat, érdekeset mutatni, örömet szerezni nekünk. Kíváncsi vagyok, hogy ezt az új közösségi teret sokáig használják sokan, és nagyon sok örömet teljen benne. Mi pedig találkozunk még nagyon sokszor.

Vidácsné Lukucz Éva

Hírek

Pöttöm Próba

Egyesületünk idén is támogatta a Ceglédi úti óvodában megrendezésre kerülő Pöttöm Próbát.

A kecskeméti óvodások 2024. október 4-én immáron 20. alkalommal -tizenkét csapat, hat helyszínen- mérte össze tudását játékos verseny formájában a közlekedési ismereteikről.

Imrehegyen üléseztünk

Egyesületünk 2024. augusztus 22-én Imrehegyen tartotta meg soron következő elnökségi és felügyelőbizottsági ülését. A tanácskozás témái a családi nap, a falu-és tanyagondnoki alapképzés, a kishegyesi látogatás, a jászágói falugondnoki találkozó, valamint a szentkirályi 3 napos képzés voltak.

Lavati Gabriella polgármester köszöntője után bemutatta a települést és a látnivalókat.

Imrehegy 1952-ben Szentimrehegy tanyaközpontjából létrejött Bács-Kiskun vármegye egyik legfiatalabb települése. A község területe 7034 ha, ebből a belterület mindössze 73 ha, a jelenlegi lakosságszám pedig 628 fő.

A városok csábító hatása ellenszereként a lakosság helyben tartására törekszünk. A település fő megélhetési formája a mezőgazdaság, elsősorban szőlő-és gyümölcstermesztés. A vállalkozások is többnyire mezőgazdasági jellegűek.

A nagy kiterjedésű külterület jelentős része erdő, melyekben nagy létszámú nagyvad található.

Természetvédelmi területeink is jelentősek, hiszen egy-egy védelembe vett területen 150 féle növény is megtalálható. Egyik legszebb védett növényünk a tavaszi hérics, amely tavasszal csodálatos sárga színben pompázik. nálunk még megtalálható az ősgyep, jellegzetes növényeivel és állatvilágával.

Az Imrehegyi terebélyes eper a település legidősebb fája. Az 1800-as évek végén papok ültethették. A fa különlegessége a törzskerülete, hiszen az egy gyökérből fakadó különváló vastag törzset, ha együttesen mérhetnénk meg 800 cm-t is kitenne.

A település legrégebben épített műemlék jellegű épülete a Káptalani Majori Pince 1903-ban épült. A Káptalani Majori Pince az imrehegyi Értéktárba is felvett érték.

A településkép meghatározója, a község egyik legszebb középülete a Szent Imre templom, melynek udvarán megtalálható Szent Imre szobra, melyet Imre herceg születésének 1000. évfordulóján avattak fel, 2007-ben.

A Szent Imre Templomnál felépített Lurdi barlang az országosan zárándokutakra járó hívek kezdeményezésére jött létre.

2014-ben, a Rendezvényhelyszínek kulturális fejlesztése című pályázata révén létesült egy szabadtéri helytörténeti kiállítóhely, melynek gyűjteménye közel 100 felajánló adományából jött létre.

A gyűjtemény legnagyobb részét egykori használati tárgyak teszik ki. Jellemzően a mezőgazdaságban, a kultúrnövények termesztésében és az állattartásban használt eszközök.

A Tűzoltóság épületében emlékszoba került kialakításra. Az Emlékszobában található a közelmúltban felújított a települési értéktárba nemzeti értéként is felvett Lóvontatású tűzoltó kocsifecskendő.

Ezen kívül vitrinben az Önkéntes Tűzoltó Egyesület versenyeken elért kimagasló eredményeiért kapott serlegek, díjak, oklevelek sorakoznak. A mai napig rendszeresen vesznek részt tűzoltóink körzeti és országos versenyeken kiemelkedő teljesítménnyel.

A község belterületén lévő szabadidő-parkot szívesen keresik fel a környező városok lakói, ha nyugodt és gyönyörű környezetben akarják eltölteni szabadidejüket.

Kistelepülés lévén a lehetőségekhez mérten megpróbáljuk fejleszteni a községet és idecsábítani a nyugodt, békés környezetben élni kívánókat. A település szennyvízhálózat kiépítésén kívül minden infrastruktúrával rendelkezik.

A község lakói kedves és vendégszerető emberek, akik igényesek környezetükre, az ide látogató erről meggyőződhet.

Szakmai nap a Jászságban

2024. szeptember 25-én 10 órától a Jász-Nagykun-Szolnok vármegyei Jászágón, a Művelődési Házban került megrendezésre Egyesületünk falu- és tanyagondnoki találkozója, amelyre meghívót kaptak a falu- és tanyagondnokságot működtető Bács-Kiskun, Csongrád-Csanád, Békés, Pest és Jász-Nagykun-Szolnok vármegyei települések polgármesterei, falu- és tanyagondnokai, jegyzői és intézményvezetői. Nagy érdeklődésre tartott számot a találkozó, ami abban is megnyilvánult, hogy még Nógrád vármegyéből is voltak érdeklődők.

Mozsár Lászlóné polgármester asszony köszöntője után a helyi iskola növendéke Wass Albert verssel, a helyi óvodások népdalok éneklésével és a Jásztánc Alapítvány táncosai pedig jászsági táncbemutatóval adtak ízelítőt pezsgő kulturális életükből. Csörszné Zelenák Katalin és Borbás Zoltán, a Jász-Nagykun-Szolnok vármegyei közgyűlés alelnöke is köszöntötte a találkozó résztvevőit, az

alelnök úr beszédében kitért arra is, hogy nagyra értékeli a falu- és tanyagondnokok által végzett munkát.

Ezután Mozsár Lászlóné polgármester asszony bemutatta a 787 fős települést, elmondta, hogy Jászágó a Jászság egyik legészakibb, a hevesi vármegyehatáron fekvő kis települése, teljes igazgatási területe: 3693,8 ha, amelyből külterület 3485,9 ha.

A településen fellelhető óvoda, négyosztályos általános iskola nap-

közi ellátással. Az alapszolgáltatási központban idősök napközi otthona, családsegítés, házi segítségnyújtás és falugondnoki szolgálat működik. Gyermekjóléti szolgálat, védőnői szolgálat, gyermekorvosi rendelés és háziorvosi ellátás is rendelkezésre áll. Igyekeznek minden alapfokú ellátást biztosítani, az itt élő embereknek.

Sok pályázatot írnak, rendezvényekhez kötődve, vagy más az alapfokú ellátás biztosítása érdekében.

Arra törekednek, hogy mindig tudjanak segíteni a bajba jutottakon, a rászorulókon.

A művelődési házat és a könyvtárat kis közösségek veszik igénybe, van itt kézimunka szakkör, népdalkör, itt működik az Ágóiak Baráti Egyesülete, amely civil szervezet 1992 óta gyűjti, őrzi és adja tovább a helyi hagyományokat.

A községnek van önkéntes tűzoltó egyesülete is, akik sok éve óvják értékeiket.

Járőröznek a község területén polgárőrök, eredményesen működik a lövészklub, elsősorban fiatalok közreműködésével.

A település bemutatása után sok hasznos információhoz jutottunk a Jász-Nagykun-Szolnok Vármegyei Kormányhivatal munkatársai által végzett, falu- és tanyagondnoki szolgálatok működésének ellenőrzési tapasztalatairól.

Dr. Bohács Ágnes és Kovács-Bózsó Márta szociális és gyermekvédelmi szakügyintézők előadásukban rész-

letesen taglalták megállapításait. Előadásuk anyaga felkerült az Egyesület honlapjára, a Tanácsadás menüpontban mindenki által olvasható és felhasználható.

Tösér László falugondnok beszámolójában elmondta, hogy 2003-ban kezdte szolgálatát, az előírt Falu- és tanyagondnoki tanfolyamot 2013-ban végezte, feladatait az önkormányzati rendeletben és a szakmai programban leírtak szerint látja el, melyek az alapellátási feladatok, a házi segítségnyújtásban való közreműködés, a települési hátrányok enyhítése, ebédszállítás, élelmiszer bevásárlás, a gázpalackok cseréje, gyógyszer és gyógyászati segédeszközök beszerzése. Ehhez kapcsolódik a betegek kórházba és rendelőintézetbe szállítása, a külterületi gyerekek iskolába és óvodába juttatása. A szállítási feladatokat tanyagondnoki busszal végzi. A tűzifa aprítás és a rendeltetési helyre történő szállítás is a feladatai közé tartozik, besegít a kertészeti területek megművelésében, valamint az állatállomány ellátásáról is gondoskodik. Önkéntes tűzoltóként is tevékenykedik.

Ezután polgármester asszony és Tösér László falugondnok kalauzolásával egy sétát tettünk a településen, hogy megcsodáljuk a helyi értékeket.

A régészeti kiállításon az ember itteni jelenlétét bizonyító, 5-6 ezer évvel ezelőtti emlékeket is őriznek, amelyekből kiállítást rendeztek be, látható itt emberalakos gyertyatartó, ruhadíszek, övveretek, középkori gótikus templomból származó faragott kövek, kályhacsempék.

Helytörténeti kiállítási anyaguk a XIX. és XX. századbeli népelethez kapcsolódó tárgyakból, eszközökből áll. Láthatjuk a hagyományos paraszti gazdálkodás sokféle szerszámát, például a kender feldolgozása során használt törőt, tilót, gerebent, rokkát, orsót.

Régi ruházatból is bemutatnak néhány viseletet, a fiatal legény ünnepi ruhájától a módosabb polgárok ruhadarabjáiig. A kiállításon a háziasszonyok felségterülete a konyha is bemutatásra kerül, telis-tele cserép- és öntöttvas edényekkel, a kenyérsütés eszközeivel.

Az Ágói Öregház a legrégebbi a településen, vertfalú, eredetileg 10x5 méteres épület volt, később ragasztották hozzá a tornácot. A ház három osztatú, tiszta szoba, konyha és kamra található benne.

Az iskolatörténeti kiállításon a tárlókban az iskolai dokumentumokból

az 1924. októberében első tanévüket kezdő tanítók írásait olvashatjuk, valamint korabeli taneszközöket láthatunk. A természetes anyagokból készült gyermekjátékok a kreativitás megtestesítői, találtunk itt lószőr labdát, fűzfa sípot, csúzlit, ördöglakatot, szalmaékszert, tóklámpást, csuhébabát.

Kivételesen szép látnivaló az 1923-ban emelt, kecses harangtornyú iskola kápolna, amely a tanteremhez 2,5x2,5 m-es résszel csatlakozik, belső falait Benke László festőművész látta el secco festmény borítással.

A találkozó ebéddel és baráti beszélgetéssel zárult. Fenséges húsléves-sel, sertéspörköttel és házi süteménnyel kínáltak bennünket vendéglátóink. Igazán finom volt.

Újra egy olyan helyszínen találkozhattunk, ahol sok értéket, érdekes látnivalókat mutattak kedves házigazdáink.

Kovácsné Lázár Ilona

Magyarország fái

Birsek

A birs hazája kevés ponton vitatott. Irán északi részén, a Kaszpi-tenger mellékén, a Kaukázus déli felén és Anatóliában őshonos. Viszont vannak kérdőjeles helyek, ahol ugyancsak honosnak tekinthető. E sorok írója Porosz szigetén a parton olyan fákat látott, amelyek nem tűntek ültetett egyedeknek. Annak viszont bizonyítéka volt, hogy a nagyobb sótartalmat elviseli. Tessedik is sikerrel telepített birsfákat Szarvas környékén, szikes földeken. Bizonyára ezzel is magyarázható, hogy a mai napig Békésben, Csongrád-Csanádban, valamint a jászok jóvoltából pedig Jász-Nagykun Szolnokban a települések gyümölcsfái között a birs jelen van, kevésbé értékes kötött talajokon. Tudomásunk szerint a birs jász neve a bia szó, egyedül Torbágy társközsége nevében bukkan fel, ahol évszázadokkal ezelőtt jászok települtek le.

Birs virága

Sajnálatos módon a birs termesztése visszaesett hazánkban, pedig vannak alkalmas területek termesztésére és van s lenne is rá kereslet. Viszonylag késő indul a vegetációja, ennek köszönheti, hogy fagykártól alig szenved. Májusi virágzása viszont csapadékos és párás időben veszélyeztetheti a termést. Volt olyan népies megfigyelés, hogyha villámot lát a birsvirág, nem lesz, illetve jóval kisebb termés várható. A termésforma és nagysága

nagyon különböző, ami elsősorban fajtakérdés, de a termesztési módszerek szerepe sem hagyható figyelmen kívül. A legtöbb nálunk termesztésben megtalálható fajta jól, vagy részben jól öntermékenyülő, de világviszonylatban ismerünk önmeddőket is.

A birsfajták alakja elég változatos, önmagában nem elégséges a gyümölcsalakra figyelni, ugyanis még egyetlen fán belül is lehetnek körte, alma, bordás vagy nem bordás gyümölcsök. Ezért ha biztonságra törekszünk, célszerű fenológiai és vegetatív szervi sajátosságokat figyelembe venni. A legjobb fajták átlagos gyümölcstömege 4-500 g körüli, igaz, a Jászsági apróbir, vagy egyes alanyok használt birsek gyümölcse jóval kisebb (100 g körüli). A hazai birsekről is 2014-ben könyv jelent meg, ami a korszerű termesztés legfontosabb ismereteit foglalta össze.

Az 1959. évi összeírásakor még közel 2 millió birsfa volt az országban, ennek emlékét sokan őrzik, ugyanis 2 dl-es üvegekben árusították a birslevet. Mára ez eltűnt, az őstermelői piacokon vagy bio-üzletekben akadhat meg a szemünk birstermékeken. Újra találkozni birslével, de gyakoribb a lekvár, a sajt, illetve különféle birses termékek. Nostalgiaival gondolhatunk a régi időkre, a házikertek szögletében egy-egy birsfa díszlett, a gazda szigorú szeme kellett hozzá, hogy a vesszőkön, ágakon sajátos ürülék ne legyen, hiszen az a farontók kártételére utalna. A járatukba vastag drótot bedugva, a hernyót elpusztíthatták.

Annak ellenére, hogy mára jelentéktelenné vált a birstermesztés, bár Dél-Magyarországon örvendetesen megnőtt az érdeklődés iránta. Valószínűleg a vajdasági és szerbiai bátor termesztési kedv, elsősorban a párlatok iránti nagy kereslet miatt. A legnagyobb gondot itt kell megemlíteni: a birset szeptember-október hónapban betakarítják ugyan, de cefrészésre akkor még nem alkalmas. Az érett, vagyis november-január közti időszakban

Mezőtúri birs

kellene cefrézni, mert ilyenkor nemcsak az íz-és illatanyagok, hanem gyümölcsnedvek és a cukrok mennyisége optimálissá válik. A szabadkai kiváló pálinkáknak ez a titka, vagyis nem nyers gyümölcsből próbálnak október végére pálinkát előállítani.

Néhány standard birsfajtát azért említünk meg, mert a faiskolák ezeket szaporítják, illetve a régi fajták még jelen vannak a házikertekben. Közülük kiemelkedik a Bereczki birs, az újabban szaporított Mezőtúri, vagy a Konstatinápolyi és a Leskováci fajták említhetők. Utóbbi fajta valószínűleg változott, vagy a szelekciója nem sikerült jól, mivel 30-35 éve még úgy tudtuk, hogy 7-800 g-osak a gyümölcssei. Viszonylag ismertebb még a Champion, a Bereczki bőtermő és a szerb Vranja.

Surányi Dezső

DUNA-TISZA KÖZI FALUGONDNOKI HÍRLEVÉL

Kiadja:

a **Falugondnokok**

Duna-Tisza Közi Egyesülete

e-mail: info@falugondnoksag.hu

honlap: www.falugondnoksag.hu

iroda: 6000 Kecskemét, Irinyi u. 17.

Telefonszám:

06-76/507-543

Fax: 06-76/507-544

Szerkeszti:

Csörszné Zelenák Katalin

Sümeгинé Ország Edit, Kovács Edit

Tördelő: **Almási László**

Rajz: **Vida Ágnes**

Engedélyszám: 2.9/776-1/2006

Nyomda: Print 2000, Kecskemét